

Sysel', Biele vody – tipy a triky v manažmente

Ervín Hapl a Denisa Lobbová (OZ Živá Planina)

Manažment ekosystémov v prizme nerovnovážnej perspektívy – 21.11. 2018.
Banská Bystrica

Muráň - Biele vody

2000 – vypustenie

2001-2003 stúpajúca populácia (max. do 500)

2004-2010 prežíva pár jedincov

2011 – 12 ex.

2018 – viac ako 2000 ex.

2000-2003 pastva kravy - dobre

2004- 2010 mulčovanie, kosenie, extenzívne krátká pastva – zle, degradácia veľkej časti lokality

2011-2018 pastva od marca do decembra somáre, mesiace máj-júl kravy -
dobre, postupne obnova zarastených biotopov

Prikrmovanie 1 – od roku 2011 – cieľ zvýšiť početnosť (začalo v zúfalej situácii, keď na lokalite žilo iba 12 sysľov)

Prikrmovanie 2 – 2015-2016
**– cieľ prilákanie sysľov k
miestam pohybu ľudí (zmena
lokalizácie)**

**Prikrmovanie 3 – od 2018 – návštevníkmi – cieľ zdroje
financovania (dary, SMS, tržby, suveníry)**

**Návštevnosť marec – október. V mesiacoch júl – august – denne
stovky ľudí, počas víkendov viac ako 500 cez deň.**

**4 subjekty (ubytovacie) predaj slnečnice pre sysle. Cielene
návštevy územia kvôli syslom.**

Pôvodne nebola žiadna podpora pre reštitúciu sysľa. Dnes je na tom založený rozvoj cestovného ruchu v oblasti.

Podpora samosprávy aj hospodáriaceho subjektu. Miestne školy v oblasti tu majú pravidelne exkurzie a zapájajú sa aj prakticky formou dobrovoľnej pomoci.

Rozbehlo sa dobrovoľníctvo aj u dospelých.

ATRAKCIA MURÁŇA „SYSLE“

Možno malo kto tuší, že v Muráni okrem muránskych buchiet sa môžeme pochváliť aj ďalšou veľkou atrakciou a tou sú kolónie volne žijúcich syslov pasienkových. Žijú na lúke pri vyvieračke pod hradom v lokalite Biele vody (pri ceste z Murána na Prednú horu). Toto zaujímavé miesto navštievujú turisti ale najmä rodiny s malými deťmi. Denne vídat na parkovisku stovky aut. Ľudia prichádzajú pokochat sa týmto roztomilými hľadavcami, ktorých počet už prekročil tisícku. Aktívne sú najmä, keď svieti slnko, príbližne od ôsmej hodiny ráno do šiestej popoludní vtedy pobehujú a zháňajú si potravu. Keď prí, takmer ich nevidno. Pre deti je to veľký zážitok keď vidia ako sysle vylezajú z nôr, behajú pri nohách a pytajú si potravu, ktorú si dokážu zobrať aj z dlane. Chutia im slnčnicové semiačka, jablká, suchý chlieb, nepohrdnú ani sladkou piškotou. Trvali dlhý čas, kým zistili, že žulia pre ne nie sú hrozobu. Teraz sú krotké ako domáce zvieratká. Sysle potrebujú nízky trávny kryt, aby boli dostatočne obozretne pred predátormi a vedeli sa rýchlo pohybovať, preto tento druh vyžaduje nepretržitú pas-

tu na lúke počas celej jeho sezónnej aktivity – od marca až do septembra. Za ohradou vidieť somáriky, ktoré spásajú trávu, lebo syslom sa nedari vo vysokej tráve, tak takto žijú spolu v symbioze. Možno ani neviete, že sysle žijú na Bielych vodach už sedemnásť rokov. Ochranní ich priniesli z košického letiska kde neboli žiaduce, pretože dravci, ktoré ich lovili ohrozovali letovú prevádzku. V roku 2011 bol ich stav kritický, keď na Bielych vodach ich žilo už iba 12 jedincov. Až keď sa začalo príkrmovanie syslov ktoré je pre nich veľmi dôležité, ich stav sa zvýšil. Sysle pol roka spia a preto sa musia rýchlo dostať do dobréj kondičie, aby mohli mať a vychovávať mláďa. Muráň sa stal veľkou atrakciou, pretože takú vysokú koncentráciu syslov na meter štvorcový, ako na Muránskej planine, renájdete nikde inde na Slovensku. Preto keď ste ich ešte nemali možnosť vidieť, tak neváhajte a vyberte si pekný a slnčný deň, ale už len do polovice septembra, pretože potom sa sysle zazimujú.

Ing. Soňa Haššová
foto: Ing. Maroš Detko

Expanzia

modrá – 2017

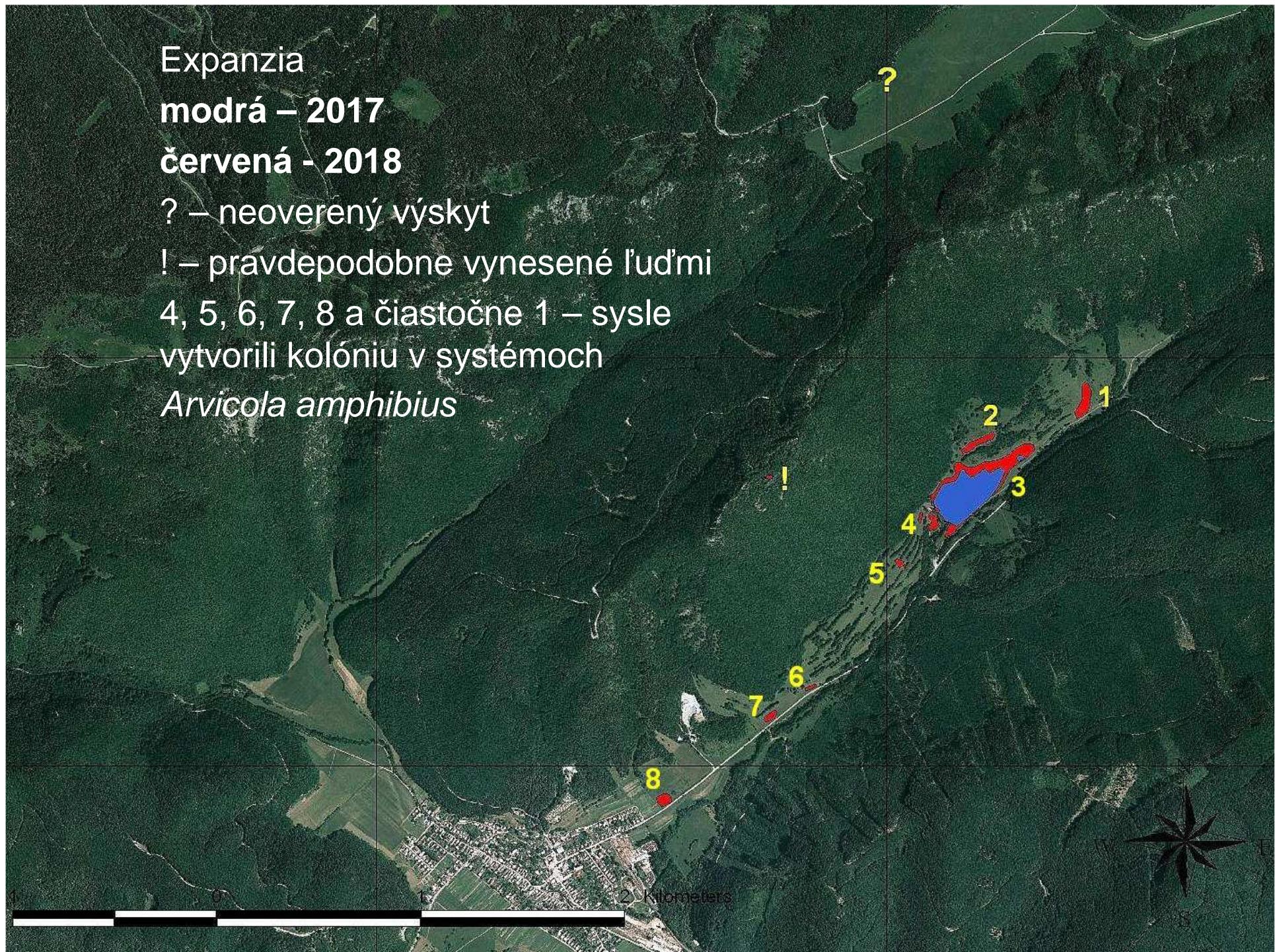
červená - 2018

? – neoverený výskyt

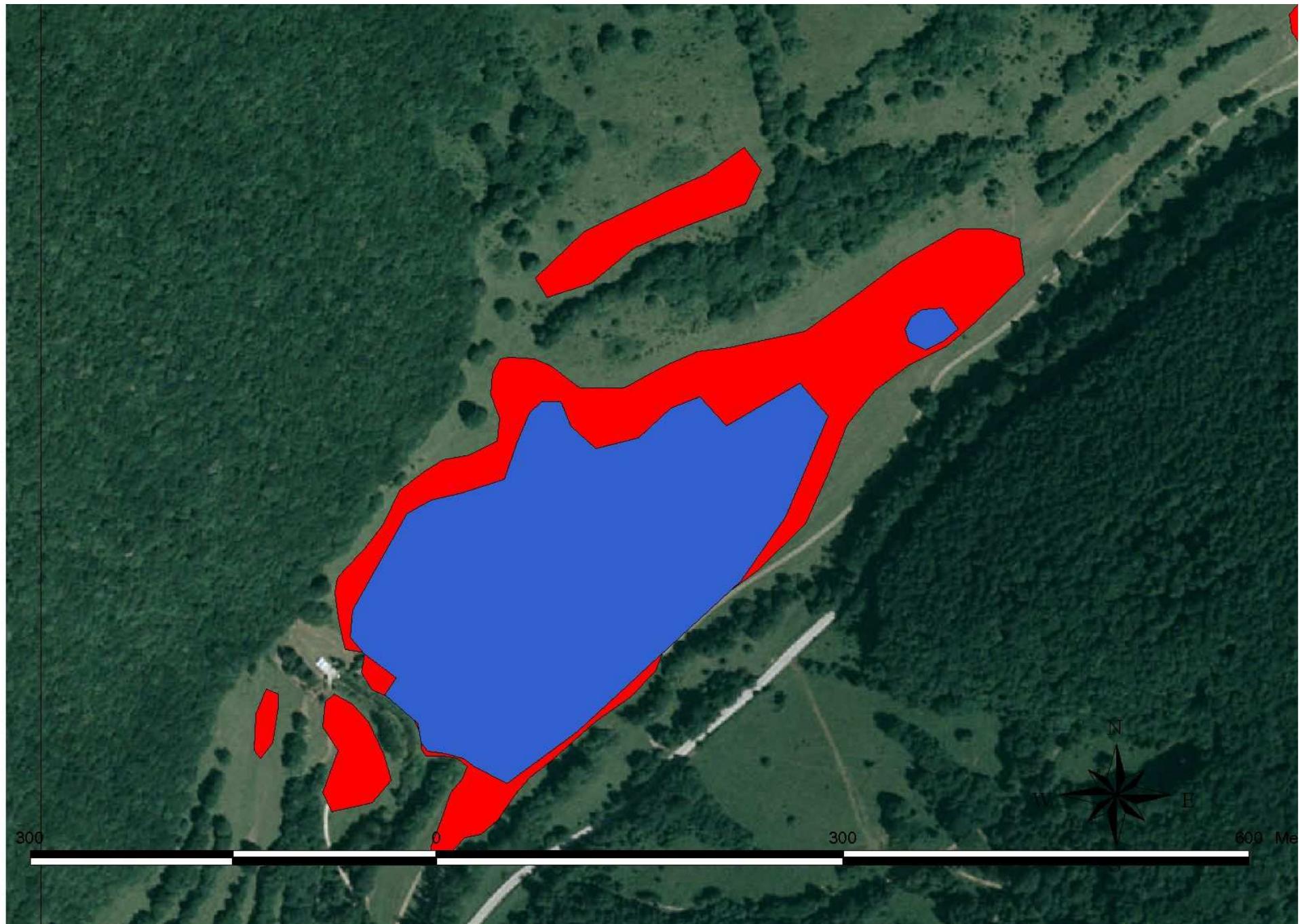
! – pravdepodobne vynesené ľuďmi

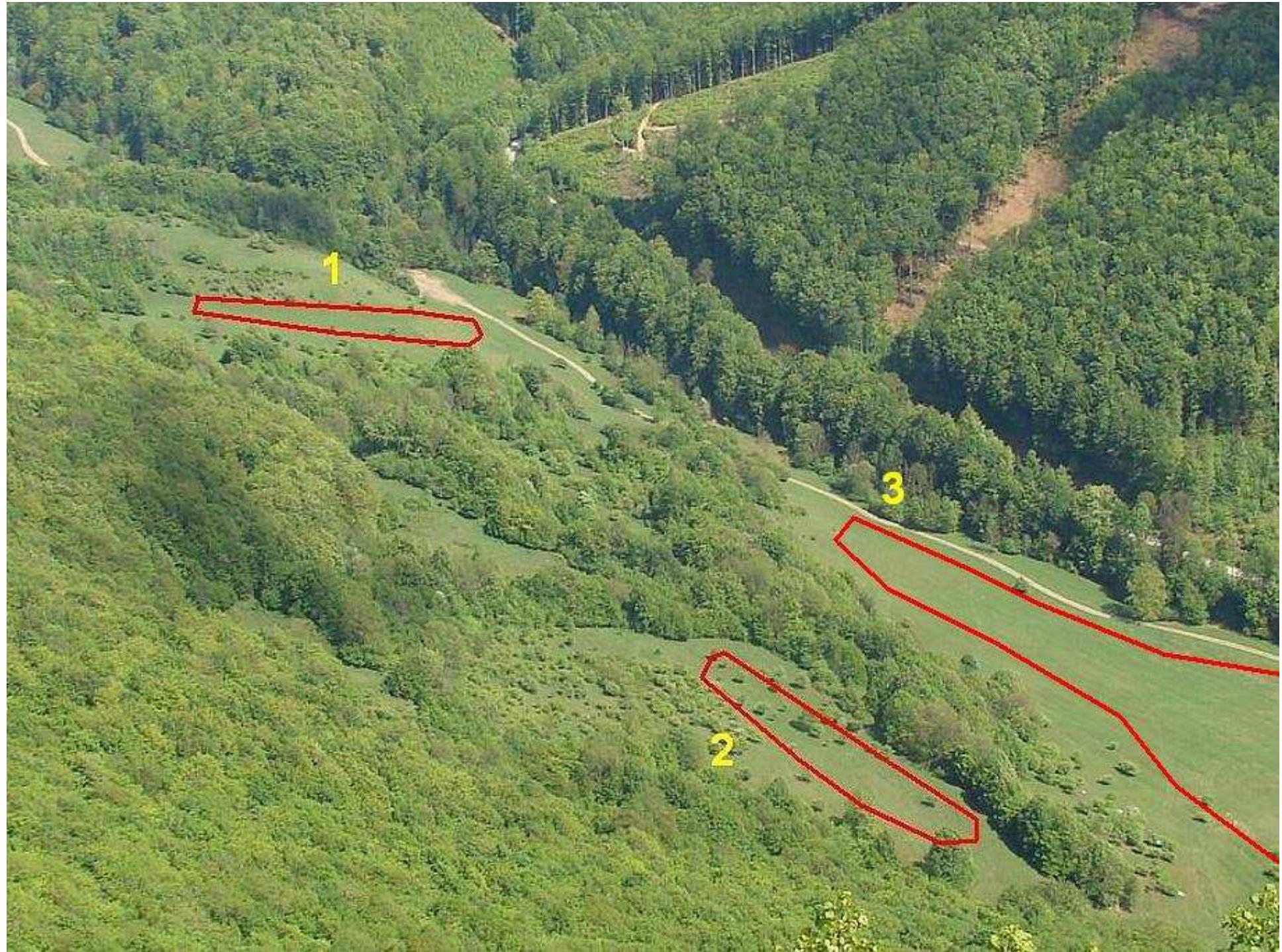
4, 5, 6, 7, 8 a čiastočne 1 – sústredne
vytvorili kolóniu v systémoch

Arvicola amphibius

Rozširovanie areálu - detail, modrá – 2017, červená – 2018

Predácia

Corvus corax

apríl-máj 1 páru každý deň ulovil 3-5 jedincov sysľov, koniec mája krkavce priviedli mláďatá (5) denne ulovili aj viac ako 10 sysľov do konca júna. Loví v hlavnej kolónii.

Felis silvestris

Loví hlavne v miestach nového výskytu. Niekoľko nových lokalít vylovila úplne. Loví tu viac jedincov.

Predácia
Accipiter gentilis

Naviazanie jedného páru
denne ulovili viac ako 2 jedincov sysľa

Zmena biotopu – na
výhrabkoch sysľa sa šíri
okrem iného *Glechoma*
hederacea rastlina bohatá na
nektár

= veľké množstvo
čmeliakov

Maculinea rebeli

**žije na *Gentiana cruciata*, rastline sa darí čoraz lepšie vďaka obnove
pastvy =
silná populácia motýľa - tisíce jedincov**

Predátori lovia prednostne sysle, u iných druhov to viedlo k namnoženiu.
Lacerta viridis posledný údaj pozorovania z Muráňa roku 1958, opäť zaznamenaná roku 2018. Viditeľný nárast populácie *Lacerta agilis*.

Rovnaký efekt sme dosiahli prikrmovaním *Microtus arvalis* na lokalite, kde bol príliš silný tlak predátorov na sysle. Syslia kolónia sa stabilizovala. Tisovec 2017.

**Potravné zdroje:
realizujeme výsadby
ovocných stromov
rodiacich máj –
september,
preštepovanie plánok.**

**Podpora biodiverzity – použitie
starej slamy pre jašterice a hady**

Slama v eróznej rýhe – pod slamou sú konáre z čistenia pastvy, ktoré majú udržať slamu kyprú a prevzdušnenú.

Sysle si to vysvetlili po svojom

Úspešne sme použili vo Veľkom Léli pri založení chovu vo výbehu, sysle po vypustení obsadili drevené palety prikryté senom.

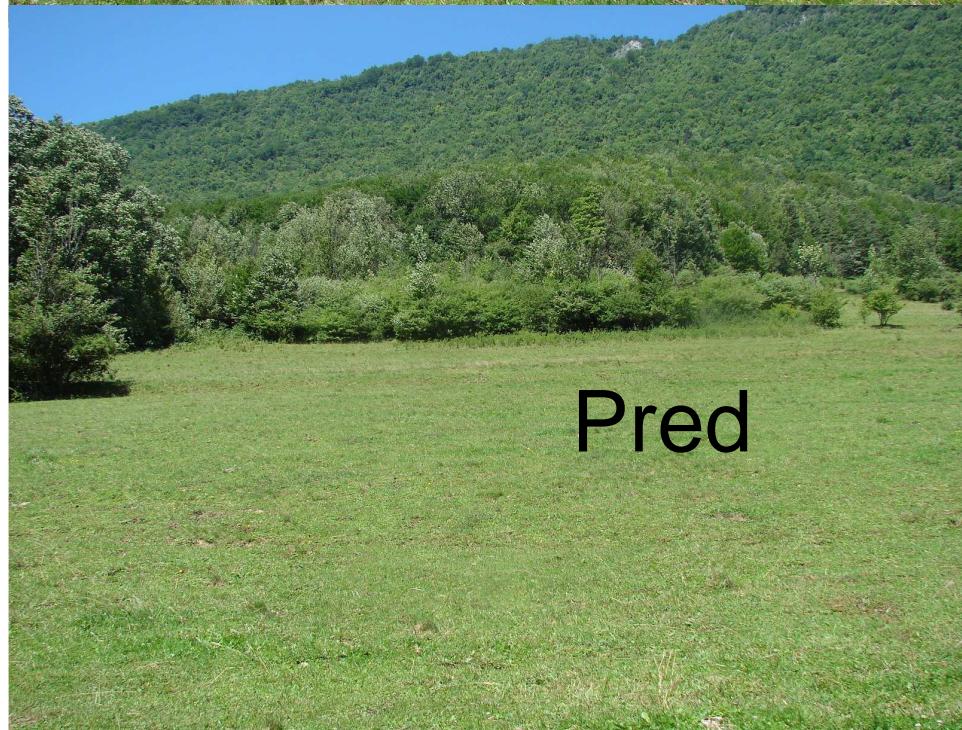

Pred

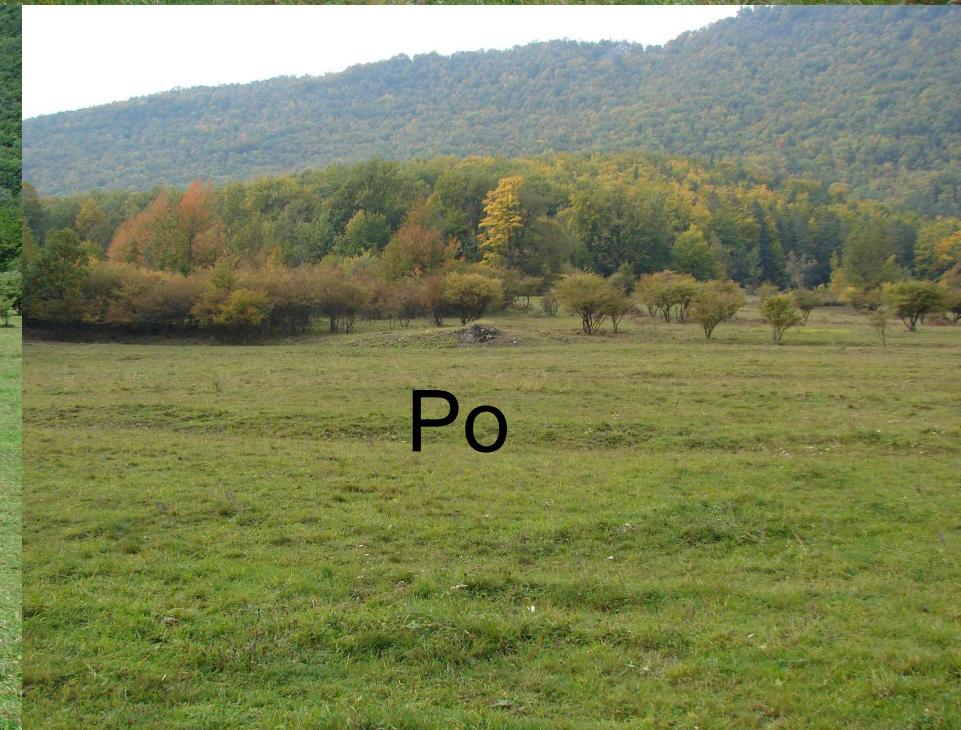

Po

Čistenie pasienkov v miestach kam preniká sysel'

Pred

Po

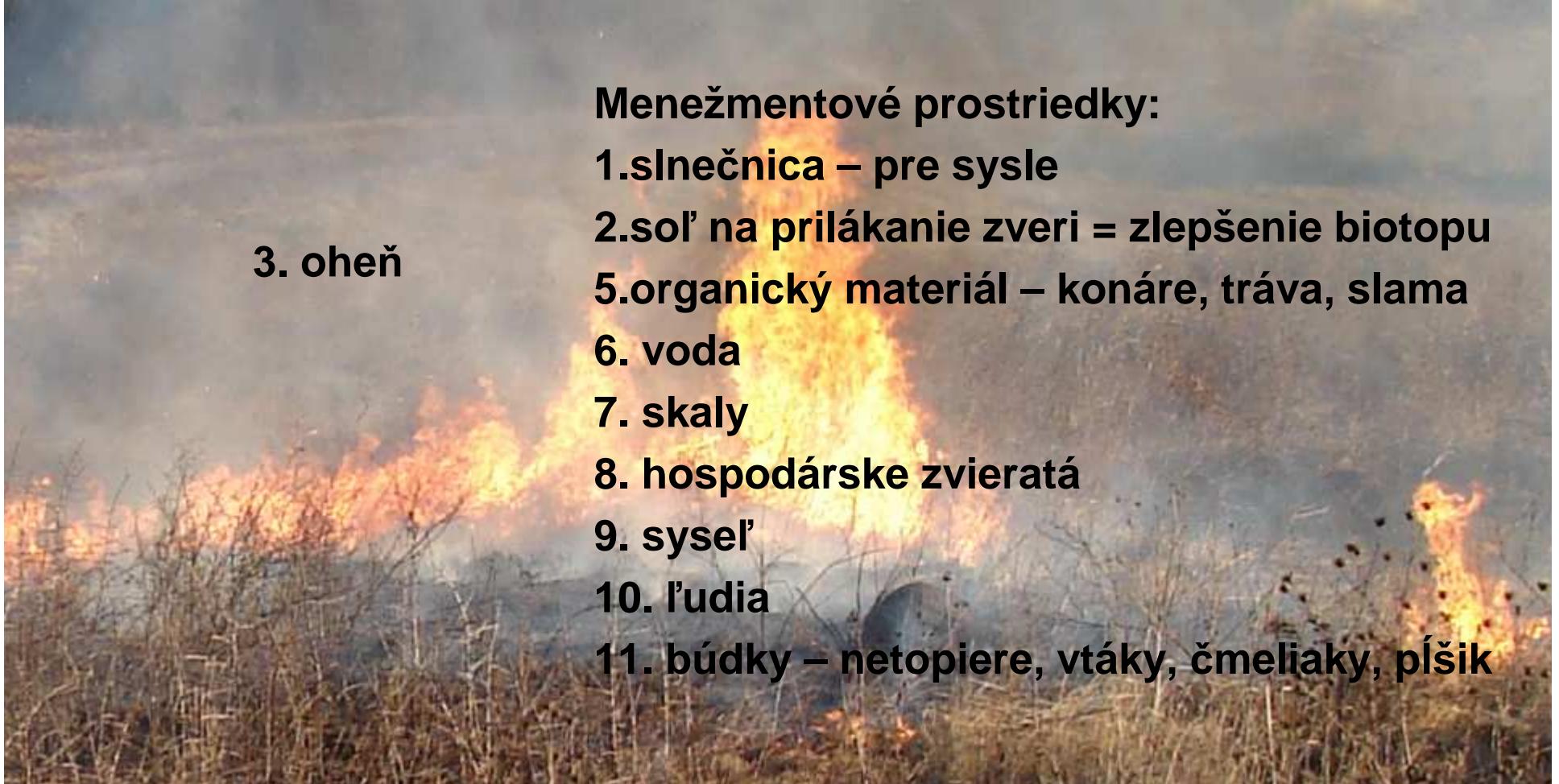
Maroš Detko

foto:Maroš De

Menežmentové prostriedky:

1. slnečnica – pre sysle
2. soľ na prilákanie zveri = zlepšenie biotopu
5. organický materiál – konáre, tráva, slama
6. voda
7. skaly
8. hospodárske zvieratá
9. sysel'
10. ľudia
11. búdky – netopiere, vtáky, čmeliaky, píšik

4. kosba - pri kosbe ponechanie rastlín potravne atraktívnych pre sysla

ĎAKUJEME ZA POZORNOSŤ

